

ANNEXURE - C

દી પોહીબેશન ઓફ એપલોઇમેન્ટ એઝ મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એન્ડ ઘેર રીહેબીલીટેશન
એક્ટ-૨૦૧૩ ના અમલીકરણ અંગે મુખ્ય સચિવશ્રીના અધ્યક્ષપદે તા. ૧૮/૦૫/૨૦૧૫ ના
રોજ બપોરે ૩-૦૦ કલાકે મળેલ બેઠકની કાર્યવાહી નોંધ :-

બેઠકમાં નીચ દર્શાવેલ અધિકારીશ્રીઓ હાજર રહેલ.

- (૧) શ્રી જી.આર.અલોરીયા, (આઇ.એ.એસ.)
અધિક મુખ્ય સચિવશ્રી,
શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ વિભાગ,
સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- (૨) શ્રી એમ.એસ.ડાગુર, (આઇ.એ.એસ.)
અધિક મુખ્ય સચિવશ્રી,
સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ,
સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- (૩) શ્રી અનિલ મુકીમ, (આઇ.એ.એસ.)
અગ્ર સચિવશ્રી, આરોગ્ય પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ,
નવા સચિવાલય, ગાંધીનગર.
- (૪) શ્રી ડી.એ.સત્યા, (આઇ.એ.એસ.)
અધિક વિકાસ કમિશનરશ્રી
ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર.
- (૫) શ્રી કે.ડી.કાપડીયા, (આઇ.એ.એસ.)
નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ,
ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર.

(૫) શ્રી રાકેશ શંકર (આઇ.એ.એસ.)
નિયામકશ્રી, નગરપાલિકાઓ
ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર

(૬) શ્રી સી. એસ. રાજપાલ
મેનેજીંગ ડિરેક્ટરશ્રી, ડિરેક્ટરશ્રી,
ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ,
ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન, ગાંધીનગર

(૭) શ્રી ડી.એન. મોદી
ચીફ ઓઝક્યુટિવ ઓફિસર,
ગુજરાત પ્ર્યુનિસિપલ ફાઇનાન્સ બોર્ડ, ગાંધીનગર

(૮) ડૉ. દિનકર રાવલ
નાયબ નિયામકશ્રી, (એપેડમીક)
કમિશનરશ્રી, આરોગ્ય, તબિબી સેવાઓ અને
તબિબી શિક્ષણાની કચેરી, ગાંધીનગર

(૯) શ્રી કમલેશ શાહ,
નાયબ સચિવ (અ.જા.ક)
સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ,
સચિવાલય, ગાંધીનગર

બેઠકની શરૂઆતમાં મુખ્ય સચિવશ્રીએ ઉપસ્થિત રહેલ સર્વે અધિકારીશ્રીઓને
આવકારી બેઠકની એજન્ડા મુજબ કાર્યવાહી શરૂ કરી

૧. બેઠકની શરૂઆતમાં ગુજરાત સફાઈ કામદાર નિગમના મેનેજીંગ ડિરેક્ટરશ્રી
ધ્વારા ધી પ્રોહીબેશન ઓફ એપ્લોઇમેન્ટ એઝ મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એન્ડ ઘેર
રીહેબીલેશન એકટ-૨૦૧૩ અને મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ રૂલ્સ ૨૦૧૩ની પૂર્વભૂમિકા આપી
એકટની વૈધાનિક કાયદાકીય જોગવાઈઓની વિગતો નીચે મુજબ ૨જી કરી.

૨. ધી એપલોઇમેન્ટ ઓફ મેન્યુઅલ સ્કેવેજર્સ એન્ડ કન્સટ્રક્શન ઓફ ડ્રાય લેટ્રીન્સ (પ્રોહીબીશન) એક્ટ- ૧૯૯૩ સુકા જાજરૂના સંદર્ભમાં હતો. ભારત સરકારે ૧૯૯૩ ના એકટને સુધારી સપ્ટેમ્બર -૨૦૧૩માં ધી પ્રોહીબીશન ઓફ એપલોઇમેન્ટ એઝ મેન્યુઅલ સ્કેવેજર્સ એન્ડ થેર રીહેબીલેશન એક્ટ-૨૦૧૩ પ્રસિધ્ય કરેલ છે તથા ડિસેમ્બર -૨૦૧૩ માં મેન્યુઅલ સ્કેવેજર્સ રૂલ્સ - ૨૦૧૩ પ્રસિધ્ય કરેલ છે. ૧૯૯૩ ના એકટ કરતાં ૨૦૧૩ ના એકટમાં મેન્યુલ સ્કેવેજર્સની વિસ્તૃત વ્યાખ્યા કરી તેનો વ્યાપ વધારવામાં આવેલ છે પ્રસ્તુત એકટના અમીલકરણની જોગવાઈઓ વધુ સધન બનાવવામાં આવેલ છે અને તેની જોગવાઈઓના ભંગના કિસ્સમાં પેનલટીને વધારે કડક કરવામાં આવેલ છે. એકટની વૈધાનિક જોગવાઈઓ જિગમ ધ્વારા આપવામાં આવેલ પ્રસ્તુત બેઠકના બ્રોસરમાં વિસ્તૃત રીતે નીચે મુજબ આપવામાં આવેલ છે.

i) **Definition and prohibition of Insanitary Latrines**

- The Act prohibits "insanitary latrine" which is defined as one which requires human excreta to be cleaned or otherwise handled manually, before complete decomposition, either in situ or in an open drain or pit into which the excreta is discharged or flushed.
- Sub Section 2 of Section 5 of the Act provides that every insanitary latrine shall be demolished or converted by the occupier, at his own cost, within nine months of the coming into force of the Act.

ii) **Definition and Prohibition of employment as Manual Scavengers.**

The Act prohibits employment as manual scavenges (MS) and defines a manual scavenger as a person employed for "Manually cleaning, carrying, disposing of, or otherwise handling in any manner, human excreta in an insanitary latrine or in an open drain or pit into which human excreta from insanitary latrines is disposed of, or on a railway track, before the excreta fully decomposes."

iii) **Local Authorities to Survey Insanitary Latrines and Provide Sanitary Community Latrines.**

Chapter II of the Act casts a responsibility upon the local authorities to construct an adequate number of sanitary community latrines, within 9 months of the commencement of the Act, so that the problem of open defecation is not aggravated due to the demolition of the insanitary latrines.

iv) Prohibition of hazardous manual cleaning of sewer and septic tanks.

The Act defines and prohibits hazardous manual cleaning of sewers and septic tanks. This provision is meant to, as far as possible, eliminate the risk to the health and safety of such workers, and casts an obligation on the employer to provide them, at his cost, necessary cleaning devices and safety gear.

v) Penal Provisions

a. The Act provides, for the first contravention of the provision prohibiting insanitary latrines and manual scavenging, imprisonment upto one year or fine up to rupees fifty thousand, or both, and double the period of imprisonment and fine, for the second and subsequent offences.

b. The Act also provides, for the first contravention of the provision relating to hazardous cleaning of sewers and septic tanks, imprisonment up to two years or fine up to rupees two lakh, or both and imprisonment up to five years and fine up to rupees five lakh, for the second and subsequent offences.

c. Offences to be cognizable and non-boailable.

Section 22 of the Act provides that offences under the Act would be cognizable and non-boailable.

vi) Trial of Offence.

Section 21 of the Act provides that the State Government may confer the power of a Judicial Magistrate on an Executive Magistrate for conducting the trial of offences under the Act. The offences may be tried summarily.

vii) Identification of Manual Scavengers and their Rehabilitation.

Chapter IV of the Act, contains detailed provisions for the identification of manual scavengers in urban and rural areas and their rehabilitation. Sections 13 and 16 of the Act provide, inter alia, for the following measures for the rehabilitation of the identified manual

scavengers, for which the district Magistrate of the district concerned shall be responsible:-

- i. He shall be given within one month,-
 - (a) A photo identity card.
 - (b) an initial one-time cash assistance,
- ii. Scholarship to the children of manual scavenger;
- iii. Allotment of residential plot and financial assistance for house construction or a ready built house.
- iv. Training to manual scavenger/dependent with payment of stipend of at least Rs.3000/- per month per person, during the period of training,
- v. provision for subsidy, along with concessional loans, to at least one adult member of family, for taking up an alternative occupation on sustainable basis.
- vi. Any other legal and programmatic assistance, as notified.

viii) **Implementation Mechanism.**

Sections 18 and 19 of the Act provide that the appropriate Government shall confer powers on the local authorities and the District Magistrate to carry out the provisions of the Act and imposes duties on them to ensure that all provisions of the Act are complied with, and that in particular, (i) no one constructs or maintains an insanitary latrine, (ii) no persons is employed as a manual scavenger, (iii) violators of the provisions of the Act are investigated and prosecuted and (iv) the manual scavengers are rehabilitated.

ix) **Vigilance Mechanism.**

a. Section 24 of the Act provides for constitution of a Vigilance Committee for each district and Sub-Division, to tender advice to the DM or SDM regarding the action which needs to be taken to ensure proper implementation of the Act; to oversee the rehabilitation of manual

scavengers; to monitor the offences under the Act and their investigation and prosecution

b. Section 26,27,29 and 30 of the Act envisage constitution of the State and the Central Monitoring Committees and provide their composition and functions.

c. Section 31 of the Act assigns to the National Commission for Safai Karamacharis, the duty of monitoring the implementation of the Act, and vests it with necessary powers for the purpose. Section 32 of the Act empowers the State Governments to designate an appropriate authority (like the State commission for Safai Karmacharis or the State Commission for Scheduled Castes, etc) to monitor the implementation of the Act and enquire into complaints regarding its violations at the State level.

X) Section 33 casts a duty on the local authorities to use appropriate technology appliances for cleaning of Sewers and Septic tanks. It also casts duty on the appropriate Government to promote through financial assistance, incentives etc., the use of modern technology in cleaning of Sewers and Septic tanks.

૨. રાજ્યમાં પ્રસ્તુત એકટના અમલીકરણ માટે કાર્યવાહી કરવા તા. ૦૩/૦૨/૨૦૧૪ ના રોજ મુખ્ય સચિવશ્રીના અધ્યક્ષપદે મળેલ બેઠકમાં થયેલ વિસ્તૃત ચર્ચા અન્વયે પ્રસ્તુત એકટના અમલીકરણ માટે સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગને નોડલ ડિપાર્ટમેન્ટ અને ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમને નોડલ એજન્સી તરીકે જાહેર કરવામાં આવેલ છે. શહેરી વિસ્તારોમાં એકટના અમલીકરણ માટે શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં એકટના અમલીકરણ માટે પંચાયત, ગ્રામ વિકાસ અને ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ વિભાગને અમલીકરણ વિભાગ તરીકે કામગીરી કરવા નક્કી કરવામાં આવેલ છે. એકટની વિવિધ જોગવાઈઓ અન્વયે સબંધિત વિભાગોએ કાર્યવાહી કરી દર ત્રણ માસે ભારત સરકારને નિયત પત્રકમાં વિગતો મોકલવા કરેલ કાર્યવાહીની વિગતો ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમને મોકલવાની થાય છે. આમ છતાં ડિસેમ્બર-૨૦૧૩ થી એક પણ ત્રિમાસ માટે એક પણ વિભાગની

માહિતી નહીં મળતા સદરહુ વિગતો ભારત સરકારના સામાજિક ન્યાય અને

અધિકારિતા મંત્રાલયને મોકલી શકાઈ નથી.

એકટના અમલીકરણ પરતે નીચેના મુદ્દાઓએ સબંધિત વિભાગોએ કરવાની થતી કાર્યવાહી માટે રજુ થયેલ પ્રેઝન્ટેશન અન્વયે ચર્ચા બાદ નીચે મુજબ નિર્ણય કરવામાં આવ્યાં.

Section	subject	Action By/ Department Local Authority / Gram Panchayat	Discussion & Decision taken
4(2)	Municipalities to construct sanitary community latrines in open defecation areas	Municipalities to :- Construct adequate number of sanitary community latrines to eliminate the practice of open defecation in their jurisdiction (within such period not exceeding three years from the date of commencement of the Act, i.e. by 06.12.2016)	નગર પાલિકા અને મહા નગરપાલિકોના વિસ્તારોમાં સામુહિક શૌચાલયો બાંધાકામ કરવા કાર્યવાહી કરવાં શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ વિભાગ કાર્યવાહી કરે તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું. તથા તે પરતે જાહેરનામું બહાર પાડવાની કાર્યવાહી સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા કરવામાં આવશે.
4(3)	Make arrangements for hygienic upkeep of sanitary community latrines constructed as per section (4(1)(c), 4(2))	<u>Action to be taken by Local Authority</u>	આ બાબતે શહેરી વિકાસ અને ગૃહ નિર્માણ વિભાગ ધ્વારા કાર્યવાહી કરવામાં આવે ત કુરેલ કાર્યવાહીની વિગતો સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ/ સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમને આપવામાં આવે તેવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
4(1)	Local authorities to survey Insanitary latrines and provide sanitary community latrines	Local authorities to:- a) Conduct Survey of insanitary latrines (within a period of two months from the date of commencement of the Act, i.e. by 06.02.2014) b) Give a notice to the occupier, (within fifteen days from the date of publication of the list), to either demolish or convert the Insanitary latrines (within a period of six months from the date of	મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એકટ - ૨૦૧૩ના અમલમાં આવ્યો પહેલા રાજ્યના ૧૮૫ વૈધાનિક નગરોમાં કરવામાં આવેલ સર્વે મુજબ રાજ્યમાં કોઇ પણ જગ્યાએ અસ્વચ્છ શૌચાલય (insanitary latrines) જણાયેલ નથી તથા માથે મેલું ઉપાડનાર (મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ) પણ જણાયેલ નથી.

		<p>commencement of the Act, i.e. by 06.06.2014.</p> <p>c) and construct, sanitary community latrines (within a period of nine months from the date of commencement of the Act, i.e. by 06.08.2014</p>	<p>જેણી વિગતો ભારત સરકારને નિગમના તા. 30/૧૨/૨૦૧૩ અને તા. ૧૦/૦૧/૨૦૧૪ ના પત્રોથી જણાવવામાં આવેલ છે. આમ છતાં ભારત સરકાર ધ્વારા અમલી બનેલ મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એક્ટ અને રૂસ - ૨૦૧૩ ની જોગવાઈઓ મુજબ રાજ્યની તમામ મહાનગર પાલિકાઓ તથા નગર પાલિકાઓ અને ગામોમાં કરવો જરૂરી છે.</p> <p>- ચર્ચા બાદ ગુજરાત સરકાર વિકાસ નિગમ મારફત થડ્ડ પાર્ટી /સરકાર માન્ય એજન્સી ધ્વારા તમામ વિસ્તારોમાં અસ્વચ્છ શૌચાલ્યો અને મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ શોધી કાઢવા માટે નિયત કાયપદ્ધિત ધ્વારા સર્વે હાથ ધરવામાં આવે તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યે</p>
4(2)	Municipalities to construct sanitary community latrines in open defecation areas	Municipalities to :- Construct adequate number of sanitary community latrines to eliminate the practice of open defecation in their jurisdiction (within such period not exceeding three years from the date of commencement of the Act, i.e. by 06.12.2016)	<p>નગરપાલિકા અને મહાનગરપાલિકોના વિસ્તારે મુલ્લામાં શૌચ કિયા થતી હોય તેવા વિસ્તારોમાં સામૃહિક શૌચાલ્યોના બાંધાકામ શરૂ કરવા કાર્યવાહી કરવા શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહનિમાર્દી વિભાગ કાર્યવાહી કરે તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું. તથા તે પરતે જહેરનામું બહાર પાડવાની કાર્યવાહી સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા કરવામાં આવશે.</p>
4(3)	Make arrangements for hygienic upkeep of sanitary community latrines constructed as	Action to be taken by Local Authority	આ પરતે શહેરી વિસ્તારો માટે શહેરી વિકાસ વિભાગ અને

	per section (4(1)(c), 4(2)		ગ્રામ્ય વિસ્તારો માટે પંચાયત વિભાગ ધ્વારા જરૂરી કાર્યવાહી કરવામાં આવે અને તેની વિગતો સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ અને ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમને પુરી પાડવામાં આવે તેવી સુચનાઓ આપવામાં આવી.
5(2)	To ensure that every insanitary latrine existing is either demolished or converted into sanitary latrine before the expiry of period specified. In section 4(1) (b) State Government may give assistance for conversion of insanitary latrine	Action to be taken by Occupier / Owner of the insanitary latrine notification to be issued by State Government	આ પરતે શહેરી વિસ્તારો માટે શહેરી વિકાસ વિભાગ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારો માટે પંચાયત વિભાગ ધ્વારા જરૂરી કાર્યવાહી કરવામાં આવે તેવી સુચના આપવામાં આવી.
5(3)	If occupier fails to demolish an insanitary latrine or convert it into a sanitary latrine within a period of six months from the date of commencement of the Act. i.e. by 06.06.2014	Action to be taken by Local authority to give notice of not less than 21 days to the occupier and to either convert or demolish the insanitary latrine and recover the cost from the occupier.	આ પરતે શહેરી વિસ્તારો માટે શહેરી વિકાસ વિભાગ અને ગ્રામ્ય વિસ્તારો માટે પંચાયત વિભાગ ધ્વારા જરૂરી કાર્યવાહી કરવામાં આવે તેવી સુચના આપવામાં આવી.
6(1)	Contract, agreement etc to be void on the date of commencement of the Act	Applicable for all employers	રાજ્યમાં એક પણ જગ્યા મેન્યુઅલ્સ સ્કેવેન્જર્સ જણાયેલું નથી. તથા એકટના અમલીકરણ બાદ સર્વે બાકી હોઇ હાલ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી.
6(2)	No retrenchment of a manual scavenger employed / engaged on a full time basis (To be assigned work other than manual scavenging)	-do-	ઉપર મુજબ
7	Prohibition of persons from engagement or	Notification to be issued by State Government (Date to be (545)	રાજ્યમાં ૧૯૯૨ થી માથે મેલું ઉપાડવાની પ્રથા નાખું થયેલ

	employment for hazardous cleaning of sewers and septic tanks. (not to be later than one year from the date of commencement of the Act, i.e. by 06.12.2014.	notified)	છે. વર્ષ ૨૦૦૬-૦૭ થી શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ ધ્વારા તમામ મહાનગરપાલિકો અને નગરપાલિકાઓ માં લુર્ગબ ગટરોની સફાઈ, જેટીંગ મશીન, સકર મીશન, વેકીયુમ લોડર જેવા સાધનો ધ્વારા કરાવવા તથા ગટરોની સફાઈ માટે કોઇ પણ વ્યક્તિને ગટરમાં ઉતારવા પર પ્રતિબંધ મુકાયેલ છે. આમ છતાં નવા એકટના સંદર્ભમાં આ અંગે પ્રતિબંધ મુકતુ જાહેરનામું કરવું જરૂરી છે. ચર્ચા બાદ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા સંબંધિત વિભાગોના પરામર્શમાં આ બાબતે જાહેરનામું પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે તેવું નકદી કરવામાં આવ્યું.
11(2) & 14	Survey of manual scavengers in urban and rural areas to be completed (within a period two months from its commencement in the case of Municipal Corporation, and within a period of one month in the case of other Municipalities and Panchayats)	Action to be taken by Local Authorities (C.E.O)	મુદા કમાંક ૪ (૧) માં લેવામાં આવેલ નિર્ણય મુજબ કાર્યવાહી કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
11(3) & 14	Responsibility of carrying out survey	Chief Executive Officer of the Municipality /Panchayat	મુદા કમાંક ૪ (૧) માં લેવામાં આવેલ નિર્ણય મુજબ કાર્યવાહી કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
11(4) & 14	Publication of the provisional list and invitation of objections thereon.	do-	મુદા કમાંક ૪(૧) માં લેવામાં આવેલ નિર્ણય મુજબ કાર્યવાહી કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
11(5) & 14	Notification of the forms for filling objections on the	Action to notify the forms to be taken by Municipalities, and villages	મુદા કમાંક ૪ (૧) માં લેવામાં આવેલ નિર્ણય મુજબ કાર્યવાહી

	provisional list (survey of Manual Scavengers in urban and rural areas)	panchayats (Objections to be filled to the CEO within fifteen days of publication of the provisional list)	કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
11(6) & 14	Publication of final list of manual scavengers	<u>Action to be taken by Municipalities / Panchayats</u>	મુદા કમાંડ ૪(૧) માં લેવામાં આવેલ નિર્ણય મુજબ કાર્યવાહી કરવા નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
12(1) & 15	Application by a Manual scavenger for identification.	Chief Executive officer to accept the application by a manual scavenger, either during the survey or thereafter.	રાજ્યમાં એક પણ મેન્યુઅલ સેક્રેન્જર્સ જણાયેલ નથી તથા ૨૦૧૩ ના એકટ મુજબ સર્વે હાથ ધરાયેલ ન હોઇ હાલ કાર્યવાહી અપેક્ષિત નથી.
12(2) & 15	To enquire into the application received under Section 12(1) & 15	Chief Executive Officer (To Ascertain the facts within fifteen days of receipt of application in case no survey is in progress)	રાજ્યમાં એક પણ મેન્યુઅલ સેક્રેન્જર્સ જણાયેલ નથી તથા ૨૦૧૩ ના એકટ મુજબ સર્વે હાથ ધરાયેલ ન હોઇ હાલ કાર્યવાહી અપેક્ષિત નથી.
13(1) (a)(i) & 16 read with 13(2)	Providing photo identify card to identified manual scavengers within one month. (of finalisation of the list of manual scavengers)	<u>Action to be taken by District Magistrate, and the State Government of the District Magistrate may, in addition, assign responsibility to other officers.</u>	રાજ્યમાં એક પણ મેન્યુઅલ સેક્રેન્જર્સ જણાયેલ નથી તથા ૨૦૧૩ ના એકટ મુજબ સર્વે હાથ ધરાયેલ ન હોઇ હાલ કાર્યવાહી અપેક્ષિત નથી.
13(1) & 16 read with 13(2)	Rehabilitation of each manual scavengers in accordance with section 13(1)	Action to be taken by responsible. District Magistrate, and the State Government of the District Magistrate may, in addition, assign responsibility to other officers.	નિગમ મારફતે નિયુક્ત કરવામાં આવેલ સર્વે એજન્સી ધ્વારા રજુ શનાર સર્વે રીપોર્ટમાં જે છસ્મો મેન્યુઅલ સેક્રેન્જર્સ અને તેમના આશ્રિતો જણાઈ આવે તેઓની પુનઃસ્થાપન માટેની દરખાસ્ત તૈયાર કરી રાજ્યં સરકારની મંજૂરી મેળવ્યા બાદ કેન્દ્ર સરકારને ફંડ ફાળવવાની દરખાસ્ત કરવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
13(1)(f) & 16	Rehabilitation of persons identified as manual scavengers	Notification to be issued by State Government may issue a notification regarding any other legal and programmatic assistance.	
17	Responsibility local authorities to ensure elimination of insanitary latrines	Action to be taken by Local authority Ensure through awareness campaign or such other manner that	આ અંગે શહેરી વિસ્તારો માટે શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારો માટે

		<p>(After the expiry of 9 months from the date of commencement of the Act. i.e. by 06.08.2014</p> <p>i) No insanitary latrine is constructed, maintained or used</p> <p>ii) Action is taken against the occupier or contravention of (i) above.</p>	<p>પંચાયત ગ્રામ ગૃહ નિર્માણ વિભાગ ધ્વારા કાર્યવાહી કરવાની રહેશે. ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમ ધ્વારા તા. ૧૭,, ૧૮/૦૨/૨૦૧૫ ના રોજ ગાંધી લેબર ઇન્સ્ટ્ર્યુટ ખાતે તમામ નગરપાલિકાઓના ચીફ ઓફિસર, મહાનગર પાલિકાના અધિકારીઓ તથા સમાજ કલ્યાણ અધિકારીઓનો વર્કશૉપ યોજ મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એક્ટ અને રૂસની વિવિધ જોગવાઈઓ પરતે જાણકારી અને માર્ગ આપવામાં આવેલ છે.</p>
18	Authorities to be specified for implementing provisions of the Act	<p>Action to be taken by State Government</p> <p>Conferment of powers on local Authority and District Magistrate to carry out the provisions of the Act.</p>	<p>► સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગના તા ૦૬/૦૪/૨૦૧૫ ના દાવથી સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગને નોડલ વિભાગ, સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમને નોડલ એજન્સી અને મેન્ઝેર્ચ ડિરેક્ટરને નોડલ ઓફિસર તરીકે નિયુક્ત કરવા આવેલ છે.</p> <p>► પંચાયત વિભાગના તા. ૧૦/૧૦/૨૦૧૪ ના પરિપત્રથી, જીલ્લા / તાલુકા કક્ષાની તક્કેદારી સમિતિની રચના કરવામાં આવેલ છે.</p> <p>► સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગના તા. ૧૫/૧૧/૨૦૧૪ ના દાવથી રાજ્ય કક્ષાની / જીલ્લાકક્ષાની સર્વ સમિતિઓની રચના કરવામાં આવેલ છે.</p> <p>► સામાજિક ન્યાય અને</p>

			<p>અધિકારિતા વિભાગના તા.૦૧/૦૪/૨૦૧૫ ના ઠરાવથી રાજ્ય કક્ષાની મોનીટરીંગ કમિટીની રચના કરવામાં આવેલ છે. ➢ મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એક્ટ- ૨૦૧૩ અને રૂલ્સ-૨૦૧૩ ના સંદર્ભમાં વધુ કાર્યવાહી માટે જરૂરી ઠરાવ/પરિપત્રો કરવા જરૂરી જણાય તો તે માટે સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા શહેરી વિકાસ વિભાગના પરામર્શમાં કાર્યવાહી કરવામાં આવે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું.</p>
19	Duty of District Magistrate and Authorised officers	Action to be taken by i) District Magistrate ii) Local Authority To ensure that after expiry of period specified in the Act. i) No person is engaged or employed as manual scavengers, ii) No one constructs, maintains, or uses insanitary latrine, iii) identified manual scavenges are rehabilitated. iv) Persons contravening the provisions of section 5 or 6 or 7 are investigated and prosecuted, v) All provisions of the Act are complied with.	આ અંગેનું જાહેરનામું સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા શહેરી વિકાસ વિભાગ, પંચાયત વિભાગ, અને કાયદા વિભાગના પરામર્શમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યું.
20(1)	Appointment of inspectors (and defining the local limits within which they shall exercise their powers)	Notification to be issued by State Government.	આ અંગેનું જાહેરનામું સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ ધ્વારા શહેરી વિકાસ વિભાગ, પંચાયત વિભાગ, અને કાયદા વિભાગના પરામર્શમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યું.
21 (1)	Conferment of powers of a Judicial Magistrate of the first	Action may be taken by State Government	આ અંગેનું જાહેરનામું સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ

	class for trial of offences under the Act, on an Executive Magistrate.		દ્વારા શહેરી વિકાસ વિભાગ, પંચાયત વિભાગ, અને કાયદા વિભાગના પરામર્શમાં પુસ્તિકરણમાં આવે તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યું.
24 (1)	Constitution of Vigilance Committee for each District and Sub Division (Committee to meet at least once in every 03 months) [First meeting to be held by 06.03.2014]	Notification to be issued by State Government	<ul style="list-style-type: none"> ➤ પંચાયત વિભાગ તા. ૧૦/૧૦/૨૦૧૪ ના પરિપત્રથી જિલ્લા અને તાલુકા કક્ષાની તક્કેદારી સમિતિઓની રચના કરવામાં આવી છે. ➤ શહેરી વિસ્તારો તક્કેદારી સમિતિની રચના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ દ્વારા શહેરી વિકાસ વિભાગના પરામર્શમાં કરવામાં આવે તેમ નક્કી કરવામાં આવ્યું.
26 (1)	Constitution of State Monitoring Committee. (Committee to meet at least once in every 06 months) [First meeting to be held by 06.05.2014]	Notification to be issued by State Government	<ul style="list-style-type: none"> ➤ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગના તા.૦૧/૦૪/૨૦૧૫ ના દરાવથી રાજ્યકક્ષાની મોનીટરીંગ કમિટી રચના કરવામાં આવેલ છે.
	To prescribe the rules of procedure in regard to transaction of business at the meetings of the State Monitoring committee	<u>State Government</u> [Model Rules framed by Govt. of India Gazetted on dated. 12.12.13]	મોનીટરીંગ કમિટીની બેઠક મળેલ ન હોઇ બેઠક તાકીદે બોલાવવા કાર્યવાહી કરવા સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગને સુચના આપવામાં આવી.
28	Duty of States or Union territories to send periodic reports to the Central Government	<u>State Government</u> (The existing website on survey of manual scavengers is being adapted to obtain the reports from states in real time.)	ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમના તા. ૧૫/૦૧/૨૦૧૪, તા. ૨૮/૪/૨૦૧૪ તા. ૬/૦૪/૧૪, તા. ૨૭/૫/૧૪ તા. ૫/૨/૧૫, તા. ૨૭/૨/૨૦૧૫ અને તા. ૧૨/૮/૧૫ ના ગંગોડી

			<p>ત્રિમાસિક પત્રકની વિગતો સંબંધિત વિભાગો પાસેથી માંગવા પત્રો પાઠવવા છતાં એક પણ વિભાગ પાસેથી માહિતી મળેલ ન હોઇ ભારત સરકારને ત્રિમાસિક માહિતી મોકલી શકાયેલ નથી.</p> <p>મુખ્ય સચિવશ્રીએ તમામ વિભાગો / ખાતાઓને તેમના ખાતાને સંબંધિત મુદ્દાઓની માહિતી સમયસર નિગમને મોકલી આપવામાં આવે તેવી સુચના આપવામાં આવી.</p>
32 (1)	Designate a State Commission for Safai Karmacharis for Schedule Castes to perform within the state, mutatis, mutandis, the functions specified for NCSK in sub-section(1) of section 31	<u>Action to be taken by State Government</u>	ગુજરાતી રાજ્યમાં સક્ષેપ કામદારોના પુનઃસ્થાપન ચેંને પુનઃવસ્તવાટ માટે ગુજરાત સક્ષેપ કામદાર વિકાસ નિગમ કાર્યરત છે. રાજ્યમાં સક્ષેપ કામદારો માટે અલગ કમિશન ન હોઇ, ગુજરાત સક્ષેપ કામદાર વિકાસ નિગમ ધ્વારા સ્ટેટ કમિશનની તમામ કામગીરી કરવાનો તેમજ નિગમના અધ્યક્ષને સમયસર રીવ્યુ બેઠક બોલાવવા અધિક કરવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
33 (1)	Use of appropriate technological appliances for cleaning of sewers, septic tanks and other spaces	<u>Action to be taken by Local authority and other agencies</u>	રાજ્યની તમામ સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓમાં આધુનિક ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરી સાધનો ધ્વારા સક્ષેપ અને ભૂર્ગભ ગાઠરોની સક્ષેપ કરવામાં આવે છે. આ અંગે જિલ્લા કલેક્ટરશ્રી ધ્વારા ત્રણ માસે સમિતિની બેઠકમાં સમીક્ષા પણ કરવામાં આવે છે. જેથી પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી.
33 (2)	Promote, through	Action to be taken by	નગરપાલિકાઓને આધુનિક

	financial assistance, incentives and otherwise use of appropriate modern technology	State Government	સાધનો દ્વારા ભુગાઈ ગટરોની સફાઈ કરવા માટે આધુનિક સાધનો વસાવવા ગુજરાત મ્યુનિસીપલ ફાયનાન્સ બોર્ડ દ્વારા લોન /સહાય આપવાની કાર્યવાહી કરવામાં આવે છે આ અંગેની વિગતો મ્યુનિસીપલ ફાયનાન્સ બોર્ડ દ્વારા ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમને માહિતી પુરી પાડવામાં આવે તેવો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
36(1) &(2)	Power of appropriate Government to make rules (to frame the rule)	Notification to be issued by State Government to frame the rules within three months from the date of commencement of the Act. Model rules framed by Central Government would be applicable in the interregnum. (Rules framed by Govt. of India. Gazetted on dated 12.12.2013	કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ એકટ -૨૦૧૩ હેઠળ ઘડવામાં આવેલ નિયમો યોગ્ય હોય અલગાથી નિયમો બનાવવાની જરૂરીયાત રહેતી નથી. તેમ છતાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ઘડેલ નિયમોનો સ્વીકાર કરતું જાહેરનામું સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ મારફતે પ્રસિદ્ધ કરવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો.
36(4)	Laying of the rules before each house of state legislature	Action to be taken by State Government	ઉપર મુજબ.
39 (1)	Power to exempt	do	પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી.

૫. ત્રિમાસિક પ્રગતિ અહેવાત ભારત સરકારને નિયમિત રીતે મોકલવા બાબત.

મેન્યુલ સ્કેવેન્જર્સ એકટની કલમ ૨૮ ની જોગવાઇ મુજબ રાજ્ય સરકાર દ્વારા એકટની વિવિધ જોગવાઇઓ અન્વયે કરેલ / કરવાપાત્ર કામગીરીની નિયત પત્રકમાં માહિતી દર ત્રણ મહિને ભારત સરકારના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગને મોકલવાની રહે છે. ભારત સરકારને અન્ય તમામ રાજ્યોની માહિતી નિયમિત રીતે મોકલવામાં આવે છે. ગાજરાત સરકારની માહિતી ડિસેમ્બર- ૨૦૧૩ થી અત્યાર સુધી મોકલવામાં આવેલી નથી. ભારત

સરકાર ધ્વારા તે મોકલવા માટે અવારનવાર પત્રો મોકલવામાં આવે છે તથા નવી દિલ્હી ખાતે યોજાતી સમીક્ષા બેઠકોમાં પણ ગુજરાત રાજ્યની માહિતી મળતી ન હોવાની નોંધ લેવામાં આવે છે.

ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમના તા. ૧૬/૦૧/૨૦૧૪, તા. ૨૮/૪/૨૦૧૪ તા. ૬/૦૫/૧૪, તા. ૨૭/૫/૧૪ તા. ૫/૨/૧૫, તા. ૨૭/૨/૨૦૧૫ અને તા. ૧૩/૫/૧૫ ના પત્રોથી ત્રિમાસિક પત્રકની વિગતો સંબંધિત વિભાગો પાસેથી માગવા છતા એક પણ વિભાગ પાસેથી માહિતી મળેલ ન હોઇ ભારત સરકારને એક પણ ભારત સરકારને ત્રિમાસિક માહિતી મોકલી શકાયેલ નથી.

મુખ્ય સચિવશ્રીએ તમામ વિભાગો/ ખાતાને તેમના ખાતાને સંબંધિત મુદાઓની માહિતી સમયસર નિગમને મોકલી આપવામાં આવે તેવી સુચના આપવામાં આવી.

ભારત સરકાર ધ્વારા રાજ્યના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ મારફત માહિતી મોકલવામાં આવે તેવો આગ્રહ રાખવામાં આવતો હોઇ, ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ તમામ માહિતી સંબંધિત વિભાગો પાસેથી એકત્રિત કરી સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગ મારફતે ભારત સરકારને મોકલવાની રહેશે.

૫. ભૂગર્ભ ગટર સેફટીક ટેન્કમાં / ગેસ ગળતરથી મૃત્યુ પામેલ સફાઈ કામદારના વારસદારોને વળતર ચુકવવા બાબત.

➢ નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના તા. ૨૭/૦૩/૨૦૧૪ ના રીટ પીટીશન (સીવીલ) નં. ૫૮૩/૨૦૦૩ પરના ચુકાદાથી મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ - ૨૦૧૩ અને રૂલ્સ - ૨૦૧૩ના અસરકારક અમલીકરણ માટે રાજ્ય સરકારને તાકીદની સુચનાઓ આપવામાં આવેલ છે. પ્રસ્તુત ચુકાદાથી મેન્યુઅલ સ્કેવેન્જર્સ રૂલ્સ અન્વયે ભૂગર્ભ ગટર લાઇનની સફાઈમાં ઉત્તરેલ અને ગેસ ગુગળામણથી મૃત્યુ પામેલ સફાઈ કામદારોના પરીવારને રૂ. ૧૦.૦૦ લાખના વળતર આપવા માટે જણાવવામાં આવેલ છે. પ્રસ્તુત ચુકાદા મુજબ વર્ષ ૧૯૯૩ થી ગટરમાં ગુગળાઇને / ડુબી જવાથી / ગેસ ગળતરથી મૃત્યુ પામેલ સફાઈ કામદારની માહિતી મંગાવવામાં આવેલ છે. જે પુરતે ૮ મહાનગરપાલિકાઓ અને ૭૬ નગરપાલિકાઓ પાસેથી ૧૨૩ મૃત્યુના કેસોની માહિતી મેળવેલ છે.

બાકીની જે નગરપાલિકાઓની માહિતી હજુ સુધી માહિતી મળેલ નથી તેઓને સ્મૃતિપત્ર પાઠવી માહિતી મેળવ્યા બાદ સમગ્ર રાજ્યની માહિતી સંકલિત કરી તમામ મૃતકોની વિગતો તૈયાર કરી તેઓના વારસદારોને ચુકવવાની થતી રકમની ગણતરી કરી તેની દરમાસ્ત રાજ્ય (૮૮૩)

ગુજરાત

રારકારના અંદાજપત્રમાં રજુ કરી મંજૂરી પેણવ્યા બાદ ચુકવવાની રહેશે. આ પાટે જિલ્લાકદ્વારાઓની સમિતિઓ દ્વારા મૃત્યુના કેસોની સમિક્ષા કરી વિધિસરની દરખાસ્ત તૈયાર કરીને રાજ્યકક્ષાની મોનીટરીંગ સમિલિનો મોડલી ઘાપવાની રહેશે. આ બાબતે નવી બાબતની દરખાસ્ત ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમ દ્વારા તૈયાર કરવાની રહેશે. અને રાજ્યકક્ષાની મોનીટરીંગ સમિતિમાં મંજુર થયેલ કેસોમાં મૃત્યુના વારસદારોને વળતરનું ચુકવણું ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમ દ્વારા કરવાનું શેષો તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું.

બેઠકના અંતે કોઈ કાર્યવાહી બાકી નહી રહેતા મુખ્ય સચિવશી એ બેઠકમાં ઉપસ્થિત રહેલ અધિકારીશ્રીઓનો આલાર માની બેઠકની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરી.